C/2024/1459

14.2.2024

KOMISJONI OTSUS,

24. jaanuar 2024,

millega asutatakse Euroopa tehisintellektiamet

(C/2024/1459)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut

ning arvestades järgmist:

(1) Intellektitehnika on kiirelt arenev tehnoloogiavaldkond, mille loodavad tehisintellektilahendused võivad olla majandusele ja ühiskonnale väga mitmel viisil kasulikud kõigil tööstusaladel ja kõigis ühiskondliku tegevuse aspektides. Samas võib see teatavate tehisintellekti rakendamise ja kasutamise viiside korral põhjustada riske ning olla kahjulik avalikele huvidele ja liidu õigusega kaitstud põhiõigustele.

(2) Komisjon on teinud ettepaneku võtta vastu määrus, millega nähakse ette tehisintellekti käsitlevad ühtlustatud õigusnormid (tehisintellektimäärus) ja muudetakse teatavaid liidu õigusakte, ([1]) et soodustada sellise tehisintellekti arendamist, kasutamist ja kasutuselevõttu siseturul, mille puhul oleks ühtlasi tagatud liidu õigusega tunnustatud ja kaitstud üldiste huvide, näiteks tervise ja ohutuse ning põhiõiguste kõrgetasemeline kaitse. Kavandatav määrus on üks paljudest komisjoni meetmetest, mille eesmärk on propageerida tehisintellekti kasutuselevõttu ja käsitleda samas sellise tehnoloogia teatavate kasutusviisidega seotud riske. Meetmete hulgas on tehisintellekti käsitlev kooskõlastatud kava (2021. aastal läbivaadatud kujul ([2])), valdkondlikud poliitikaalgatused, mis soodustavad tehisintellekti kasutuselevõttu, aga ka liidu rahastamisprogrammid, mis on loodud näiteks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrustega (EL) 2021/694 ([3]) ja (EL) 2021/695 ([4]).

(3) Tehisintellekti keerukus ja üha laialdasem kasutuselevõtt, eriti kui tuginetakse uusimatele mudelitele, ja vajadus kiirendada edusamme Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusega (EL) 2022/2481 ([5]) loodud programmi „Tee digikümnendisse“ eesmärkide saavutamisel annavad tunnistust sellest, kuivõrd on vaja võtta täiendavaid meetmeid, et luua parem arusaam võimalustest, suundumustest ja potentsiaalsetest riskidest ning toetada tehisintellektilahenduste turvalist väljatöötamist ja kasutamist liidus.

(4) Selleks et soodustada nimetatud arusaama tekkimist ning aidata kaasa tulevase tehisintellekti käsitlevate ühtlustatud õigusnormide määruse, samuti rahvusvaheliste tehisintellekti käsitlevate eeskirjade ja põhimõtete (nagu G7 käitumisjuhend ja juhtpõhimõtted täiustatud tehisintellektisüsteemide arendajatele) rakendamisele ja nende täitmise tagamisele, tuleb liidu tasandil luua vastavad eriteadmised ja vahendid.

(5) Kõige sellega arvestades tuleks panna alus liidu ühtsele tehisintellekti juhtimise süsteemile ning luua struktuur, mis jälgiks tehisintellektimudelite – sealhulgas üldotstarbeliste tehisintellektimudelite – vallas tehtavaid edusamme ja suhtlust teadusringkondadega ning mängiks keskset osa uurimistes, testimises ja nõuete täitmise tagamises ning mille suunitlus oleks üleilmne.

([1]) COM(2021) 206 final.
([2]) COM(2021) 205 final.
([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/694, millega luuakse programm „Digitaalne Euroopa“ ja tunnistatakse kehtetuks otsus (EL) 2015/2240 (ELT L 166, 11.5.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/694/oj).
([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/695, millega luuakse teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogramm „Euroopa horisont“ ja kehtestatakse selle osalemis- ja levitamisreeglid ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 1290/2013 ja (EL) nr 1291/2013 (ELT L 170, 12.5.2021, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/695/oj).
([5]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta otsus (EL) 2022/2481, millega luuakse digikümnendi poliitikaprogramm 2030 (ELT L 323, 19.12.2022, lk 4, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2022/2481/oj).

(6) Seega tuleks komisjoni juurde luua Euroopa tehisintellektiamet, mis moodustaks osa sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraadi haldusstruktuurist ja kuuluks selle iga-aastase majandamiskava alla.

(7) Euroopa tehisintellektiamet peaks oma tegevuses järgima komisjoni sisemenetlusi ([6]) ja selle asutamine ei peaks mõjutama riikide pädevate asutuste ega liidu institutsioonide, organite ja asutuste tehisintellektisüsteemide järelevalve alaseid volitusi ega pädevust, mis on sätestatud tulevases tehisintellekti käsitlevate ühtlustatud õigusnormide määruses ja muudes liidu valdkondlikes õigusaktides. See ei mõjuta komisjoni muude talituste tegevust nende konkreetses vastutusalas ega Euroopa välisteenistuse tegevust ühise välis- ja julgeolekupoliitika valdkonnas. Euroopa tehisintellektiamet peaks oma ülesannete täitmisel, eriti suuniste andmisel, toimima viisil, mis ei dubleeriks liidu institutsioonide, organite ja asutuste tegevust valdkondlike õigusaktide alusel.

(8) Selleks et tulevase tehisintellekti käsitlevate ühtlustatud õigusnormide määruse rakendamiseks saaks hakata võimalikult aegsasti valmistuma, peaks käesolev otsus jõustuma kiiremas korras ja enne nimetatud määruse vastuvõtmist tulenevalt kaasseadusandjate vahel 8. detsembril 2023 saavutatud poliitilisest kokkuleppest. Käesolev otsus võidakse pärast määruse vastuvõtmist läbi vaadata,

ON TEINUD JÄRGMISE OTSUSE:

Artikkel 1

Asutamine

Asutatakse Euroopa tehisintellektiamet (edaspidi „amet“).

Amet kuulub sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraadi (edaspidi „peadirektoraat“) haldusstruktuuri.

Artikkel 2

Missioon ja ülesanded

1. Amet täidab artiklis 3 loetletud ülesandeid eesmärgiga rakendada tulevast määrust, millega nähakse ette tehisintellekti käsitlevad ühtlustatud õigusnormid (edaspidi „tulevane määrus“), ja tagada selle täitmine.

2. Ametil on järgmised lisaülesanded:

(a) osaleda vastavalt artiklile 7 liidu strateegilise, sidusa ja tulemusliku lähenemise loomises rahvusvahelistele tehisintellektialgatustele, koordineerides tegevust liikmesriikidega ning joondudes liidu seisukohtadest ja poliitikast;

(b) osaleda vastavalt artiklile 5 komisjoni sellise tegevuse ja poliitika edendamises, mis paneb tehisintellektipõhise tehnoloogia tööle ühiskonna ja majanduse hüvanguks;

(c) toetada selliste usaldusväärsete tehisintellektisüsteemide ja -rakenduste kiirendatud väljatöötamist, evitamist ja kasutamist, mis on ühiskonna ja majanduse jaoks kasulikud ning aitavad kaasa liidu konkurentsivõimele ja majanduskasvule. Ennekõike propageerib amet innovatsiooni ökosüsteeme, tehes koostööd asjaomaste avaliku ja erasektori üksuste ning idufirmadega;

(d) jälgida tehisintellektiturgude ja selle valdkonna tehnoloogia arengut.

([6]) Tegu ei ole Euroopa ametiga finantsmääruse (Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046) artikli 2 punkti 26 tähenduses.

3. Käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 osutatud ülesannete täitmisel teeb amet järgmist:

(a) artikli 4 kohane koostöö sidusrühmade, eriti teadusringkondadesse kuuluvate ekspertide ja tehisintellekti arendajatega;

(b) artikli 5 kohane koostöö asjaomaste peadirektoraatide ja komisjoni talitustega;

(c) artikli 6 kohane koostöö kõigi liidu asjaomaste institutsioonide, organite ja asutustega, sealhulgas Euroopa kõrgjõudlusega andmetöötluse ühisettevõttega;

(d) komisjoni nimel tehtav koostöö liikmesriikide ametiasutuste ja organitega.

Artikkel 3

Tulevase määruse rakendamine

1. Amet täidab järgmisi tulevasest määrusest tulenevaid ülesandeid:

(a) töötab välja vahendid, metoodika ja võrdlusalused, millega hinnata üldotstarbeliste tehisintellektimudelite võimeid, eriti mis puudutab väga suuri tehisintellektimudeleid, millega kaasnevad süsteemsed riskid;

(b) jälgib üldotstarbelisi tehisintellektimudeleid käsitlevate normide rakendamist ja kohaldamist, eriti juhul kui mudeli ja süsteemi on välja töötanud sama pakkuja;

(c) jälgib, et üldotstarbelised tehisintellektimudelid ei tekitaks ettenägematuid riske, muu hulgas reageerides teaduskomisjoni hoiatusteadetele;

(d) uurib üldotstarbelisi tehisintellektimudeleid käsitlevate normide võimalikke rikkumisi, muu hulgas kogudes kaebusi ja hoiatusteateid, aidates komisjoni otsuste ettevalmistamistel ja korraldades tulevase määruse kohaseid hindamisi;

(e) tagab, et kui tehisintellektisüsteem kuulub selliste liidu asjaomaste õigusaktide kohaldamisalasse, mille puhul komisjonil on järelevalve ja täitmise tagamise volitused (näiteks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2022/2065 ([7]) või Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2022/1925 ([8]) alusel), koordineeritakse nende õigusaktide täitmise järelevalvet ja tagamist kõigiti tulevase määruse täitmise järelevalve ja tagamisega;

(f) toetab tehisintellekti keelatud kasutusviiside ja suure riskiga tehisintellektisüsteemide kohta käivate normide rakendamist, koordineerides tegevust valdkondlike õigusaktide kohaselt vastutavate asjaomaste asutustega, aidates kaasa riikide ametiasutuste teabevahetusele ja koostööle, kogudes teatisi ja luues teabeplatvorme ja andmebaase, eriti juhul kui üldotstarbeline tehisintellektimudel või -süsteem on integreeritud suure riskiga tehisintellektisüsteemi.

2. Lisaks sellele pannakse ametile tulevase määruse tulemuslikule rakendamisele kaasaaitamiseks järgmised ülesanded:

(a) aidata komisjonil ette valmistada komisjoni asjaomaseid otsuseid, samuti rakendusakte ja delegeeritud õigusakte;

(b) aidata kaasa tulevase määruse ühetaolisele kohaldamisele;

(c) aidata komisjonil ette valmistada juhiseid ja suuniseid, et toetada tulevase määruse rakendamist praktikas, samuti töötada välja tugivahendeid, nagu standarditud protokollid ja head tavad, konsulteerides komisjoni asjaomaste talituste ning liidu institutsioonide, organite ja asutustega;

([7]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2065, mis käsitleb digiteenuste ühtset turgu ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ (digiteenuste määrus) (ELT L 277, 27.10.2022, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj).

([8]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. septembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/1925, mis käsitleb konkurentsile avatud ja õiglaseid turge digisektoris ning millega muudetakse direktiive (EL) 2019/1937 ja (EL) 2020/1828 (digiturgude määrus) (ELT L 265, 12.10.2022, lk 1), ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/1925/oj).

(d) aidata komisjoni standardimistaotluste, kehtivate standardite hindamiste ja tulevase määruse rakendamise ühtsete kirjelduste ettevalmistamisel;

(e) osaleda tehnilise toe, nõuannete ja vahendite pakkumises tehisintellekti regulatsiooni testkeskkondade loomiseks ja käitamiseks ning koordineerida nimetatud testkeskkondade loomist vajadust mööda riigi pädevate asutustega;

(f) korraldada tulevase määruse hindamist ja läbivaatamist ning koostada määrusega seotud aruandeid;

(g) koordineerida tõhusa juhtimissüsteemi loomist, muu hulgas valmistades ette liidu tasandi nõuandvate organite asutamist ning jälgides asjaomaste riiklike asutuste ja muude riigi tasandi organite asutamist;

(h) osutada tehisintellekti nõukojale ja selle allrühmadele sekretariaaditeenust ning pakkuda haldustuge nõuandefoorumile ja teaduskomisjonile, kui see on asjakohane, muu hulgas tagades halduskorralduse, korraldades kohtumisi ja valmistades ette vajaliku dokumendid;

(i) õhutada ja soodustada liidu tasandi tegevus- ja käitumisjuhendite koostamist, võttes arvesse rahvusvahelisi lähenemisviise, ning jälgida tegevusjuhendite rakendamist ja hindamist.

Artikkel 4

Koostöö sidusrühmadega

1. Amet teeb oma artikli 3 kohaste ülesannete täitmisel sidusrühmadega koostööd kehtivate konkurentsieeskirjade kohaselt järgmiselt:

(a) loob tehisintellektimudelite ja -süsteemide pakkujate koostööfoorumid, et edendada häid tavasid ning aidata kaasa tegevus- ja käitumisjuhendite väljatöötamisele;

(b) konsulteerib korrapäraselt sidusrühmadega, sealhulgas teadusringkondadesse ja haridussektorisse kuuluvate ekspertide, kodanike, kodanikuühiskonna ning sotsiaalpartnerite esindajatega, kui see on asjakohane, et koguda materjali artikli 3 lõike 2 kohaste ülesannete täitmiseks;

(c) loob foorumi koostööks lähtekoodtarkvaraga tegelejatega, et leida ja arendada edasi häid tavasid avatud lähtekoodiga tehisintellektimudelite ja -süsteemide turvaliseks väljatöötamiseks ja kasutamiseks.

Artikkel 5

Valdkondadevaheline koostöö komisjonis

1. Amet aitab edendada sellist tegevust ja poliitikat, mis paneb tehisintellektipõhise tehnoloogia tööle ühiskonna ja majanduse hüvanguks.

2. Ennekõike teeb amet järgmist:

(a) töötab oma artikli 2 kohaste ülesannete täitmisel koos komisjoni vastavate peadirektoraatide ja talitustega, ennekõike algoritmilise läbipaistvuse Euroopa keskusega seoses üldotstarbeliste tehisintellektimudelite ja -süsteemide hindamise ja testimisega;

(b) toetab teisi asjaomaseid komisjoni peadirektoraate ja talitusi eesmärgiga soodustada tehisintellektimudelite ja -süsteemide kasutamist liidu poliitika vastavate valdkondade ümberkujundamisel, samuti selleks, et suurendada teadlikkust uutest riskidest.

Artikkel 6

Institutsioonidevaheline koostöö

Amet sõlmib oma artikli 3 kohaste ülesannete täitmisel sobilikus vormis koostöösidemed liidu asjaomaste institutsioonide, organite ja asutustega.

Artikkel 7

Rahvusvaheline koostöö

1. Amet osaleb komisjoni rahvusvahelises tehisintellektialases koostöös kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, muu hulgas innovatsiooni- ja kvaliteedipoliitika vallas ennekõike järgmiselt:

(a) olles tehisintellekti vastutustundliku käsitlemise eestkõneleja ja propageerides liidu lähenemist usaldusväärsele tehisintellektile;

(b) osaledes tehisintellekti reguleerimise ja juhtimisega seotud rahvusvahelises koostöös;

(c) osaledes rahvusvaheliste tehisintellekti kohta käivaid reegleid käsitlevate kokkulepete rakendamises, muu hulgas pakkudes tuge liikmesriikidele.

Artikkel 8

Rahastamine

1. Mis puudutab ametis töötavaid ametnikke, siis personalivajadused kaetakse peadirektoraadi töötajatega, kes on juba määratud meedet haldama või on peadirektoraadi sees ümber paigutatud, arvestades olemasolevate eelarvepiirangutega ja ilma et see mõjutaks iga-aastast vahendite eraldamise menetlust.

2. Ameti väljastpoolt palgatud koosseisuliste töötajate personalikulud kaetakse eelarveassigneeringute ümberjaotamisega programmi „Digitaalne Euroopa“ haldustoetuskuludest.

3. Ameti tegevuskulud kantakse programmi „Digitaalne Euroopa“ erieesmärgile nr 2 („Tehisintellekt“) eraldatud rahalistest vahenditest.

Artikkel 9

Jõustumine

Käesolev otsus jõustub 21. veebruaril 2024.

Brüssel, 24. jaanuar 2024

Komisjoni nimel
komisjoni liige
Thierry BRETON